

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

8.A

Številka: 172-03-1/2020/8
Ljubljana, 11. 9. 2020

Predlog

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16) je Državni svet Republike Slovenije na 32. seji 16. 9. 2020 določil besedilo Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki ga na podlagi prvega odstavka 114. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – UPB 1, 105/10, 80/13, 38/17 in 46/20) pošilja Državnemu zboru v obravnavo in sprejem.

Državni svet na podlagi 95. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15 in 55/20) pooblašča državnega svetnika Danijela Kastelica za predstavnika Državnega sveta na sejah Državnega zbora in njegovih delovnih teles pri obravnavi predloga zakona.

Državni svet dodatno pooblašča državnega svetnika Danijela Kastelica za morebitna usklajevanja v zvezi z vsebino predloga zakona v okviru zakonodajnega postopka.

Priloga:
- predlog zakona

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Invalidnina je denarni prejemek, do katerega je posameznik upravičen v primeru telesne okvare. Urejena je v VIII. poglavju Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2 in 9/17 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-1), ki sicer ni več v veljavi, a se v tem delu še uporablja na podlagi 403. in 429. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17, 28/19 in 75/19; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2). V skladu s 143. členom ZPIZ-1 je telesna okvara podana, če pri zavarovancu nastane izguba, bistvenejša poškodovanost ali znatnejša onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, kar otežuje aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali ta okvara povzroča invalidnost ali ne. Zavarovanec, pri katerem telesna okvara nastane med zavarovanjem, pridobi pravico do invalidnine ob enakih pogojih glede pokojninske dobe, ki veljajo za pridobitev pravice do invalidske pokojnine.

Glede na določbe 144. člena ZPIZ-1, pravico do invalidnine pridobi zavarovanec za telesno okvaro, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni (če znaša telesna okvara najmanj 30 %, ne glede na dopolnjeno pokojninsko dobo) oziroma bolezni ali poškodbe izven dela (če znaša telesna okvara najmanj 50 %, in če ima zavarovanec ob nastanku telesne okvare dopolnjeno pokojninsko dobo, ki je določena za pridobitev pravice do invalidske pokojnine, ne glede na to, ali telesna okvara povzroča invalidnost ali ne). Drugi odstavek istega člena določa tudi, da zavarovanec pravico do invalidnine pridobi ne glede na to, ali uživa tudi kakšno drugo pravico po ZPIZ-1. Zavarovanec pri tem ne pridobi pravice do invalidnine za telesno okvaro, ki jo je imel pred vključitvijo v zavarovanje, če pa se takšna telesna okvara poslabša med trajanjem zavarovanja, se invalidnina odmeri samo za odstotek, ki ga predstavlja poslabšanje. Izjemo predstavljajo telesne okvare parnih organov. Zavarovanec, ki je imel pred vključitvijo v zavarovanje en parni organ in si pozneje poškoduje še drug enak organ, pridobi pravico do invalidnine za telesno okvaro obeh organov.

ZPIZ-1 je telesne okvare razdelil na osem stopenj, ki predstavljajo eno od meril za odmero invalidnine, drugo merilo pa predstavlja vzrok nastanka telesne okvare. Invalidnina, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, znaša glede na drugi odstavek 146. člena ZPIZ-1 70 % zneska, določenega za telesno okvaro iste stopnje, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Če pa je telesna okvara, na podlagi katere pridobi zavarovanec pravico do invalidnine, deloma posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, deloma pa posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se invalidnina glede na 147. člen ZPIZ-1 odmeri v skupnem znesku, glede

na ugotovljeno skupno stopnjo telesne okvare. Znesek invalidnine se pri tem določi sorazmerno glede na vpliv posameznega vzroka na skupen odstotek telesne okvare.

V primeru poslabšanja telesne okvare se uživalcu invalidnine upošteva poznejše poslabšanje telesne okvare za priznavanje višje stopnje telesne okvare. Če se pri zavarovancu, ki je imel prej telesno okvaro pod 30 % oziroma pod 50 %, ta okvara toliko poslabša, da znaša 30 % oziroma 50 % ali več, pridobi zavarovanec pravico do invalidnine, če ob poslabšanju telesne okvare izpolnjuje pogoje za priznanje te pravice. Nova stopnja telesne okvare se v teh primerih določi na podlagi skupne telesne okvare.

Državni zbor je 4. 12. 2012 sprejel ZPIZ-2, ki je nadomestil ZPIZ-1. ZPIZ-2 je v veljavo stopil 1. 1. 2013, v prvem odstavku 429. člena pa določa, da z dnem uveljavitve ZPIZ-2 preneha veljati ZPIZ-1. Deveti odstavek istega člena določa tudi, da se določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1 uporabljajo do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen. Predlagatelj ZPIZ-2 je v predlog zakona zapisal, da se telesne okvare kot poseben zavarovalni riziko, na podlagi katerega lahko zavarovanci prejemajo invalidnino, izločijo iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pri čemer se vsem dotedanjim prejemnikom invalidnine, ki so to pravico pridobili po ZPIZ-1, zagotovi nadaljnje prejetje te pravice. Po mnenju predlagatelja ZPIZ-2 se mora posebna pravica oziroma zavarovalni rizik telesnih okvar, ki ne vpliva na delovno zmožnost zavarovanca, na novo urediti zunaj pokojninskega sistema za vse državljane.¹ Ne glede na prvotni namen predlagatelja ZPIZ-2, je zakonodajalec v postopku sprejemanja zakona vseeno ohranil pravico do invalidnine za telesno okvaro za tiste, ki so jo pridobili do sprejema ZPIZ-2, medtem ko lahko navedeno pravico na novo (po uveljavitvi ZPIZ-2) pridobijo le tisti, katerih telesna okvara nastane zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Pri tem ni bilo nikjer posebej obrazloženo, zakaj bi bila ta pravica po sprejemu ZPIZ-2 vezana samo na navedene primere. Amandmaji k 403. členu, ki so bili sprejeti v okviru drugega in tretjega branja predloga ZPIZ-2 v Državnem zboru, obrazložitve v zvezi 7z navedeno odločitvijo ne vsebujejo.

ZPIZ-2 njemu lastnih določb o invalidnini ne vsebuje, razen v prehodnih določbah v 403. členu. Slednji določa, da vrste in stopnje telesnih okvar iz osmega odstavka 181. člena ZPIZ-2 (ta ureja izvedenske organe, navezuje pa se tudi na 138. člen ZPIZ-2, ki omenja določene telesne okvare) določi minister, pristojen za zdravje, v sodelovanju z ministrom, pristojnim za varstvo invalidov, v roku dveh let po uveljavitvi ZPIZ-2. Kljub temu, da je od poteka roka minilo že pet let, akt (pravilnik) še vedno ni bil sprejet, vrste in stopnje telesnih okvar torej še vedno določa zastareli Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89; v nadaljnjem besedilu: Samoupravni sporazum), ki je bil sprejet leta 1983. 403. člen ZPIZ-2 nadalje določa, da se do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, pri pripravi izvedenskih mnenj iz osmega odstavka 181. člena ZPIZ-2 uporablja navedeni Samoupravni sporazum. Tretji odstavek člena določa, da do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, lahko zavarovanci na podlagi Samoupravnega sporazuma

¹ Glej besedilo Predloga Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z dne 19. 10. 2012, EPA 730-VI.

pridobijo tudi pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., 147. in 149. člena ZPIZ-1, vendar le za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen. Invalidnina za telesno okvaro zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri tem za te upravičence znaša od uveljavitve ZPIZ-2 toliko, kot je bila določena za zadnji mesec pred njegovo uveljavitvijo. Člen nadalje določa, da se invalidnina izplačuje od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in največ za šest mesecev nazaj ter da izvedenska mnenja o vrsti in stopnji telesne okvare iz tretjega odstavka 403. člena ZPIZ-2 dajejo izvedenski organi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zavod) določeni s tem zakonom. Nazadnje 403. člen ZPIZ-2 določa še, da zavarovanec, ki je bil do nastanka telesne okvare pretežni del zavarovalne dobe zavarovan za ožji obseg pravic po predpisih, veljavnih do uveljavitve ZPIZ-2, nima pravice do invalidnine za telesno okvaro iz tretjega odstavka tega 403. člena ZPIZ-2.

Pri tem je treba opozoriti, da drugi in tretji odstavek 403. člena ZPIZ-2 izrecno napotujeta na uporabo Samoupravnega sporazuma. Če ministra v skladu s prvim odstavkom 403. člena ZPIZ-2 določi vrste in stopnje telesnih okvar, to na pripravo izvedenskih mnenj in možnost pridobitve pravice do invalidnine nima nobenega vpliva. Drugi in tretji odstavek 403. člena ZPIZ-2 namreč vsebujeta dikcijo: »Do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar«, kar pomeni, da se navezujeta na sprejetje ustrezne zakonodaje na področju varstva invalidov. Sprejetje akta iz prvega odstavka 403. člena namreč ne predstavlja sprejetje predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar. Gre le za podzakonski akt, ki bo določal vrste in stopnje telesnih okvar, ne pa tudi postopkov ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar. Enako izhaja tudi iz predloga Seznama telesnih okvar, ki je v pripravi na Ministrstvu za zdravje,² saj je iz predloga razvidno, da ta ne določa postopka ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, temveč te le našteva. Iz zakonodajnega postopka sprejemanja ZPIZ-2 je razvidno, da je bil 403. člen ZPIZ-2 oblikovan po izraženih pomislekih Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora, ki je priporočila, da se ohrani veljavnost akta (Samoupravnega sporazuma) in določi rok, v katerem naj se pripravi podzakonski akt, ki bo urejal postopke v zvezi s pripravo izvedenskih mnenj.³ Zaradi nejasnosti, ali akt iz prvega odstavka 403. člena ZPIZ-2 nadomesti Samoupravni sporazum ali ne, se zdi smiselno poseči v zakonsko ureditev in izrecno napisati, da se po sprejetju akta iz prvega odstavka 403. člena ZPIZ-2, ta uporablja namesto Samoupravnega sporazuma, na katerega se zakon izrecno sklicuje.

ZPIZ-2 torej invalidnine neposredno ne ureja, saj naj bi se jo uredilo neodvisno od sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer enotno za vse posameznike, ne zgolj za zavarovance, pri katerih je zaradi telesne okvare ugotovljena zmanjšana delovna zmožnost. S tem naj bi se postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar uredilo v posebnih predpisih s področja varstva invalidov. Od leta 2013 naprej so do invalidnine torej upravičeni le tisti upravičenci, ki jim je telesna okvara nastala kot posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Prav tako invalidnino še naprej prejemajo vsi, ki so jo prejeli pred uveljavitvijo

² Predlagani seznam je na voljo na spletni strani eUprava, URL: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=10729> (31. 8. 2020).

³ Glej mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora o predlogu Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, EPA 730-VI, z dne 21. 11. 2012, str. 10.

ZPIZ-2, ne glede na to, ali je njihova telesna okvara nastala v okviru delovnega procesa ali ne. Do invalidnine pa od 1. 1. 2013 niso več upravičene tiste osebe, katerih telesna okvara je nastala kot posledica poškodbe ali bolezni izven dela. Višje delovno in socialno sodišče tako redno zavrača⁴ pritožbe oseb, ki po 1. 1. 2013 pravice do invalidnine ne morejo več pridobiti, Vrhovno sodišče Republike Slovenije pa revizijo dopusti le, če je sodišče druge stopnje nepravilno uporabilo materialno pravo, torej če je kot podlago za odločitev uporabilo ZPIZ-2 namesto ZPIZ-1, kadar je do telesne okvare prišlo pred 1. 1. 2013.⁵ Ustavno sodišče Republike Slovenije žal ustavnosti 403. člena ZPIZ-2 še ni presojalo, saj je pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 403. člena zavrglo, ker pobudnik še ni izčrpal pravnih sredstev.⁶

V Državnem svetu je bilo že večkrat opozorjeno, da so na podlagi trenutne ureditve zavarovanci, ki so v preteklosti vplačevali prispevke za invalidsko zavarovanje, vendar njihova trenutna ali novo nastala telesna okvara ni povezana s poškodbo pri delu ali poklicno boleznijo, v neenakopravnem položaju glede možnosti uveljavljanja pravice do kakršnegakoli nadomestila za telesno okvaro. Za pravico do izplačila invalidnine za telesno okvaro so na primer prikrajšani zavarovanci s poškodbami in obolenji hrbtenjače, oboleli za multiplo sklerozo in drugimi živčno-mišičnimi obolenji ter tisti, ki potrebujejo agresivno obsevalno terapijo, kemoterapijo ali morebitne presaditve organov in tkiv. Po navedenih agresivnih terapevtskih posegih lahko namreč osebe utrpijo težje telesne in psihične okvare, ki bistveno vplivajo na njihovo kvaliteto življenja. Tako lahko na primer presaditve kostnega mozga oziroma krvotvornih matičnih celic spremlja cela vrsta zgodnjih ali kasnejših zapletov, ki so posledica toksičnega delovanja radio/kemoterapije, okvare imunskega sistema in posledica trajnega jemanja imunosupresivnih zdravil, ki jih morajo uživati bolniki s kronično obliko bolezni presadka proti gostitelju. Večinoma gre za trajne okvare zdravja, od funkcionalno manj pomembnih do življenjsko nevarnih.

Navedena ureditev je diskriminatorna za invalide, ki po sprejemu ZPIZ-2, četudi je njihova invalidnost 100 %, kar pomeni, da so na invalidskem vozičku, niso upravičeni do prejemanja invalidnine (ta znaša za 100 % invalidnost med 80 in 100 evrov), če ne gre za telesno okvaro, nastalo v povezavi z delom ali poklicno boleznijo. Navedenih oseb se ne bi smelo obravnavati nič drugače kot tiste, ki invalidnino prejemajo, saj je edina razlika med njimi ta, da so se poškodovali ali oboleli v drugih okoliščinah in da telesne okvare niso utrpeli v času veljavnosti ZPIZ-1, ko pravica do invalidnine še ni bila vezana izključno na posameznikovo delovno okolje. Vse osebe, ki jim invalidske komisije podajo oceno, da imajo podobno ali identično telesno okvaro, bi morali obravnavati enako. Tako meni tudi Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, ki je v svojem letnem poročilu za leto 2019 umestil tudi priporočilo št. 92, s katerim Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti priporoča, naj pripravi spremembe 403. člena ZPIZ-2 in pravico do invalidnine prizna vsem zavarovancem, ne glede na vzrok nastanka telesne okvare.⁷

⁴ Glej npr. VDSS Sodba Psp 45/2020 z dne 20. 5. 2020. VDSS Sodba Psp 275/2019 z dne 6. 11. 2019 ali VDSS Sodba Psp 438/2018 z dne 14. 3. 2019.

⁵ Glej VSRS Sklep VIII DoR 25/2017 z dne 19. 4. 2017 ali VSRS sklep VIII DoR 18/2016 z dne 6. 4. 2016.

⁶ Glej sklep Ustavnega sodišča Republike Slovenije U-I-129/17 z dne 9. 10. 2017.

⁷ Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2019, str. 112.

Razumljivo je, da je zakonodajalec pri sprejemanju ZPIZ-2 invalidnine želel izločiti iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter jih kasneje umestiti v ločen sistem varstva invalidov. Pri tem je smiselno predvidel tudi nadaljnjo uporabo določb ZPIZ-1, ki urejajo invalidnino in se uporabljajo do sprejetja ustrezne področne zakonodaje. Žal je zakonodajalec pri nadaljnji uporabi določb ZPIZ-1 izločil tiste zavarovance, katerih telesna okvara je nastala izven okvira dela, nadaljnjo uporabo ZPIZ-1 pa predvidel le za zavarovance s telesnimi okvarami, nastalimi zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. V prehodnem obdobju med uveljavitvijo ZPIZ-2 in uveljavitvijo ustreznih predpisov na področju socialnega varstva invalidov bi zakonodajalec moral vsem osebam s telesno okvaro še naprej omogočiti dostop do pravice do invalidnine, šele po uveljavitvi ustreznih predpisov s področja socialnega varstva invalidov pa bi bila ta pravica izločena iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Na ta način ne bi nobena oseba s telesno okvaro ostala brez te pravice, ki tem osebam pomeni pomemben delež že tako skromnih finančnih prihodkov. Poudariti je treba, da ljudje s telesnimi okvarami, predvsem tisti z ugotovljeno visoko stopnjo telesne okvare, predstavljajo ranljivo skupino oseb, ki jih pogosto pestijo nizki prihodki zaradi zmanjšane zmožnosti dela ter visoki stroški zaradi njihovih potreb. Pri tem pri osebah ni razlike glede na razlog nastanka njihove telesne okvare, temveč zgolj njihovega dejanskega stanja. Prav zato je treba pravico do invalidnine zagotoviti vsem osebam s telesno okvaro, pri čemer se zdi smiselno do sistemske ureditve to pravico zagotoviti na način, da je ta začasno ponovno urejena v ZPIZ-2, po sprejemu sistemske zakonodaje pa se lahko ponovno izloči iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Vsekakor pa čakanje na sistemski zakon zgolj ogroža najranljivejše skupine oseb, ki se včasih finančno težko prebijejo čez mesec.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Cilj zakona je odpraviti neenakost med zavarovanci, ki so upravičeni do invalidnine, ker imajo telesno okvaro, ki je nastala kot posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, in zavarovanci, ki do invalidnine od 1. 1. 2013 niso upravičeni, ker je njihova telesna okvara nastala kot posledica bolezni ali poškodbe izven dela. S tem se želi osebam, katerih telesna okvara je nastala izven dela, ponovno omogočiti dostop do pravice do invalidnine, ki je po 1. 1. 2013 niso mogli več pridobiti. Še pomembnejši cilj zakona je odpraviti neenakost med zavarovanci, ki imajo telesno okvaro, ki je nastala kot posledica bolezni ali poškodbe izven dela pred 1. 1. 2013, in tistimi, ki jim je iz enakih razlogov nastala telesna okvara po tem datumu. Pri teh osebah namreč ni nobene osebne razlike, zato je neenakopravnost še toliko večja. Posameznikom, ki se v življenju navadno, poleg zmanjšane zmožnosti za delo, soočajo tudi s povečanimi življenjskimi stroški, bo s tem vsaj deloma olajšano njihovo vsakodnevno preživljanje, saj bodo s tem prišli do pravice, ki jim bo predstavljala pomemben finančni dodatek.

2.2. Načela

Predlog zakona temelji predvsem na načelu enakosti in načelu socialne varnosti.

Načelo enakosti

Načelo enakosti se odraža predvsem v dejstvu, da predlog zakona ponovno izenačuje položaj zavarovancev, ki invalidnino trenutno prejemajo, in zavarovancev, ki od 1. 1. 2013 do invalidnine niso upravičeni. Ni namreč razloga, da bi razlikovali med nekom, katerega telesna okvara je nastala izven dela, npr. 31. 12. 2012, posledično pa mu je bila priznana pravica do invalidnine, ki jo prejema tudi danes, ter med nekom, katerega telesna okvara je prav tako nastala izven dela, vendar 1. 1. 2013, kljub temu, da sta oba enako vplačevala v pokojninsko in invalidsko blagajno. Prvi tako mesečno prejema znesek invalidnine, ki mu predstavlja dodatno oporo v življenju, medtem ko drugemu pravica do invalidnine ni priznana, četudi ima pravzaprav višjo stopnjo telesne okvare. Trenutna ureditev med obema kategorijama ustvarja neenakost, za katero je odgovoren zakonodajalec, ki je pri sprejemanju ZPIZ-2 predvidel izločitev invalidnin iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kar je legitimno, vendar ustrezna področna zakonodaja do danes ni bila sprejeta, v vmesnem obdobju pa zakonodajalec ni poskrbel za ustrezno enakopravno ohranitev pravice do invalidnine.

Načelo socialne države

Predlog zakona temelji tudi na načelu socialne države, na katerem temelji pravica do socialne varnosti.⁸ Cilj zakona je ljudem s telesno okvaro, ne glede na razlog njenega nastanka, zagotoviti znesek, ki lahko predstavlja pomemben delež v življenju posameznika s telesno okvaro. Ti posamezniki imajo namreč višje življenjske stroške, njihova delovna zmožnost pa je zaradi telesne okvare pogosto omejena. Nekatere od teh oseb sicer prejemajo tudi invalidsko pokojnino, ki pa pogosto ne dosega niti minimalnega zneska osebnega dohodka (cca. 402 evra), ki bi jim omogočal dostojno življenje. Osebe s telesnimi okvarami imajo pri tem številne dodatne življenjske stroške, saj v nekaterih primerih potrebujejo prilagoditve svojega doma ali osebnega vozila. V povprečju imajo torej te osebe nižje prihodke in višje življenjske stroške kot povprečen državljani Republike Slovenije, zato poskuša predlog zakona v skladu z načelom socialne države vsaj deloma olajšati njihov položaj.

2.3. Poglavitne rešitve

S predlogom zakona se v 403. in 429. členu ZPIZ-2 črta tiste dele določb, ki vsebujejo pogoj, da je telesna okvara nastala zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. S tem se vsem zavarovancem s telesno okvaro, ne glede na vzrok njenega nastanka, omogoča, da pridobijo pravico do izplačila invalidnine.

Tretji odstavek 403. člena ZPIZ-2 trenutno določa, da do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, lahko zavarovanci na podlagi Samoupravnega sporazuma pridobijo tudi pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., in 147. in 149. člena ZPIZ-1, vendar le za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen. Predlog zakona predvideva črtanje zadnjega dela tega besedila, s tem pa bo navedeni odstavek pridobitev pravice do invalidnine omogočil vsem zavarovancem. Ustrezno temu je

⁸ Letnar Černič, Komentar k 50. členu, v: Avbelj et al., Komentar Ustave Republike Slovenije (I. del), Nova Gorica: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta (2019), str. 448.

treba spremeniti tudi naslednji, četrti odstavek 403. člena ZPIZ-2, ki bi po novem določal, da invalidnina za telesno okvaro za upravičence iz tretjega odstavka znaša od uveljavitve ZPIZ-2 toliko, kot je bila določena za zadnji mesec pred njegovo uveljavitvijo. Enako kot pri tretjem odstavku se torej črta pogoj, da je pravica do invalidnine pogojena s poškodbo pri delu ali poklicno boleznijo. Predlog zakona hkrati spreminja drugi in tretji odstavek 403. člena ZPIZ-2 tudi tako, da dodaja varovalko, po kateri bosta navedena odstavka tega člena po sprejetju novega seznama telesnih okvar predvidevala uporabo tega, namesto uporabe Samoupravnega sporazuma, na katerega se odstavek trenutno izrecno sklicujeta.

Spreminja se tudi 429. člen ZPIZ-2, ki določa, da se, ne glede na prvi odstavek istega člena, določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1 uporabljajo do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen. Tudi v tem primeru predlog zakona predvideva črtanje zadnjega dela stavka, s tem pa se bodo od uveljavitve predlagane zakonske novele določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1 uporabljale do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ne glede na vzrok nastanka telesne okvare.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlagane rešitve ne bodo dodatno obremenile državnega proračuna, vendar bodo dodatno obremenile pokojninsko blagajno.

Povprečno število uživalcev invalidnine v letu 2019 je bilo 41.869. Od leta 2018, ko je bilo uživalcev invalidnine 43.913, se je njihovo število zmanjšalo za 4,7 %. V skladu s 66.a členom Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2018 in 2019 (Uradni list RS, št. 71/17, 13/18 – ZJF-H, 83/18 in 19/19) so se v letu 2019 izjemoma invalidnine za telesno okvaro tudi uskladile, in sicer na način in v rokih, kot je v 105. in 106. členu ZPIZ-2 določeno za uskladitev pokojnin, torej s 1. januarjem za 2,7 %. Mesečne invalidnine za telesne okvare, nastale zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, so po tej uskladitvi od 1. januarja 2019 znašale od 42,58 do 102,17 evra, mesečne invalidnine za telesne okvare, nastale zaradi bolezni ali poškodbe zunaj dela, priznane po ZPIZ-1 do 31. decembra 2012, pa so znašale od 29,80 do 71,52 evra. Zavod je v finančnem načrtu za izplačila invalidnin v letu 2019 predvidel 26.661.349 evrov sredstev, realiziranih pa je bilo za 26.505.247 evrov izplačil, kar je manj kot v letu 2018, ko je bilo realiziranih za 27.129.182 evrov izplačil.⁹

Opozoriti je treba, da so v znesku, ki ga je v letu 2019 Zavod izplačal za invalidnine, zajeti uživalci invalidnine, katerih telesna okvara je nastala zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, ter tisti uživalci invalidnin, katerih telesna okvara je nastala izven dela, vendar pred 1. 1. 2013. Iz letnega poročila Zavoda za leto 2019 ni razvidno, koliko sredstev je šlo za posamezno kategorijo, niti koliko je znašala povprečna invalidnina za tiste upravičence, katerih telesna okvara je nastala izven dela. Za izračun finančnih posledic, ki bi jih prinesla (ponovna) širitev kroga upravičencev do invalidnine, je zato treba pridobiti več podatkov. Glede na dejstvo, da je bilo v letu 2019 41.869 uživalcev invalidnine, ki jim je Zavod izplačal skupno 26.505.247 evrov,

⁹ Letno poročilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije za leto 2019.

je mogoče izračunati, da je povprečen uživalec invalidnine v letu 2019 mesečno prejel 52,75 evra, pri čemer gre za povprečen znesek, ki zajema invalidnine za telesne okvare, nastale pri delu, in telesne okvare, ki so nastale izven dela.

Predlagatelj zakona je v želji po podrobnejših podatkih, ki bi omogočili čim bolj natančen izračun finančnih posledic predloga zakona, Zavod zaprosil za nekatere podatke iz njegove interne podatkovne baze. Zavod je predlagatelju poslal podatke o številu podanih izvedenskih mnenj za oceno telesne okvare po stopnjah telesne okvare na invalidski komisiji I. stopnje in invalidski komisiji II. stopnje v letih 2012 in 2019. Poleg tega je Zavod podal tudi podatke o tudi številu podanih izvedenskih mnenj za oceno telesne okvare po stopnjah telesne okvare za vsako leto od 1996 do 2019. Sporočil je tudi število uživalcev invalidnin po stopnji in vzroku (v okviru dela, izven dela, kombiniran vzrok), povprečni znesek invalidnine po stopnji in vzroku v juniju 2020 ter število uživalcev invalidnine, znesek nakazil in povprečni znesek v decembru 2012. Zavod je posredoval tudi podatke o celotnem letnem znesku izplačil za leti 2012 in 2020.

Finančne posledice spremembe zakona so odvisne tudi od števila oseb, ki bodo po spremembi zakona upravičene do invalidnine in ki jih trenutne evidence Zavoda morda ne zajemajo, zato njihovo točno število ni znano. Za potrebe izračuna je bila tako narejena simulacija, ki temelji na preteklih podatkih Zavoda¹⁰ in predvsem na letu 2012 (to je, na zadnjem letu pred veljavnostjo ZPIZ-2), ko so pravico do invalidne imele osebe s telesno okvaro, ne glede na vzrok njenega nastanka. Po mnenju predlagatelja so takšni podatki dovolj verodostojni za izračun, saj ni pričakovati, da bi v tem obdobju prišlo do znatnega povečanja pojava telesnih okvar ali do večjih sprememb v telesnih okvarah glede na vzrok njihovega nastanka.

V letu 2019 je bilo za invalidnine izplačanih 26.505.247 evrov, v letu 2012 pa je bilo izplačanih 35.721.020 evrov. Razlika v izplačilih med letoma 2019 in 2012 znaša 9.215.773 evre, kar je prvi približen pokazatelj morebitnih finančnih posledic, če ne upoštevamo usklajevanja invalidnin in naravnega naraščanja ali padanja števila oseb, ki so ali bi bile upravičene do invalidnine. Za povsem natančen izračun finančnih posledic bi morali pomnožiti povprečen znesek invalidnine, ki ga prejemajo osebe s telesno okvaro, ki je nastala zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, s številom oseb, ki bi od 1. 1. 2013 do danes lahko uveljavljale pravico do invalidnine, a se tega ne da storiti zaradi 403. in 429. člena ZPIZ-2.

ODHODKI ZA INVALIDNINE ZA TELESNO OKVARO, 2012 IN 2019		
	ZNESEK (EUR)	
	L 2012	L 2019
SKUPAJ	35.721.020	26.505.247
Vir: Letno poročilo Zavoda 2012, Letno poročilo Zavoda 2019		

Glede na podatke Zavoda je junija 2020 povprečen znesek invalidnine znašal 52,44 evra, ki ga je mesečno prejemale 39.995 upravičencev. Od teh je kar 35.158

¹⁰ Predlagatelj je za podatke uporabil letna poročila Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije iz 2010 – 2019.

upravičencev (87,9 %) invalidnino prejelo za telesno okvaro, ki je nastala zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, le 4.483 upravičencev (11,2 %) pa je invalidnino prejelo zaradi telesne okvare, ki je nastala zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. 354 upravičencev (0,9 %) je invalidnino prejelo zaradi kombiniranega vzroka. Podatki so pokazali, da imajo tisti uživalci invalidnine, ki jo prejema zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, v povprečju nižje stopnje telesnih okvar. Tako ima kar 64,7 % užiavalcev invalidnine iz te kategorije ugotovljeno 7. (40 %) ali 8. (30 %) stopnjo telesne okvare. Nasprotno imajo uživalci invalidnine, ki jo prejema zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, večinoma ugotovljene višje stopnje telesnih okvar, npr. tretjina ima ugotovljeno 5. stopnjo (60 %) telesne okvare, kar 11,9 % pa ima ugotovljeno najvišjo, 1. stopnjo (100 %) telesne okvare. Zaradi dejstva, da ima druga kategorija oseb v povprečju ugotovljene višje stopnje telesnih okvar, se povprečni znesek invalidnine oseb, ki invalidnino za telesno okvaro prejema zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, ne razlikuje bistveno od povprečnega zneska invalidnine oseb, ki invalidnino za telesno okvaro prejema zaradi poškodbe ali bolezni izven dela. Invalidnina za prvo kategorijo oseb je junija 2020 v povprečju znašala 55,42 evra, za drugo kategorijo oseb pa 51,95 evra. Slednji znesek pa je tudi najbolj relevanten za izračun finančnih posledic predloga zakona, saj bi vse osebe, ki bi bile do invalidnine upravičene po sprejetju predlaganih sprememb, sodile v drugo kategorijo oseb.

UŽIVALCI INVALIDNINE, PO STOPNJI IN VZROKU TELESNE OKVARE, JUNIJ 2020								
STOPNJA A TELESNE OKVARE	ZARADI POŠKODBE PRI DELU ALI POKLICNE BOLEZNI		ZARADI BOLEZNI ALI POŠKODBE IZVEN DELA		KOMBINIRAN VZROK		SKUPAJ	
	ŠT.	POVPR. ZNESEK (EUR)	ŠT.	POVPR. ZNESEK (EUR)	ŠT.	POVPR. ZNESEK (EUR)	ŠT.	POVPR. ZNESEK (EUR)
1 (100 %)	220	102,17	4.189	71,53	38	83,69	4.447	73,15
2 (90 %)	41	92,97	1.610	65,55	41	76,46	1.692	66,48
3 (80 %)	213	84,74	4.472	59,60	48	71,73	4.733	60,85
4 (70 %)	173	76,47	4.024	53,64	62	63,84	4.259	54,72
5 (60 %)	341	68,05	11.725	47,68	79	57,35	12.145	48,31
6 (50 %)	586	59,55	8.956	41,73	62	50,57	9.604	42,87
7 (40 %)	1.061	51,09	82	36,12	23	43,26	1.166	49,88
8 (30 %)	1.848	42,65	100	30,74	1	36,19	1.949	42,03
SKUPAJ	4.483	55,47	35.158	51,95	354	63,32	39.995	52,44
Vir: Podatki, ki jih je Zavod dne 3. 8. 2020 poslal predlagatelju zakona								

Izračun števila oseb, ki bi ob sprejetju predlaganih sprememb ZPIZ-2 bile upravičene do izplačila invalidnine (torej oseb, katerih telesna okvara je nastala zaradi bolezni ali poškodbe izven dela), je možno izvesti na več načinov. Prvi način je razlika med številom upravičencev do invalidnine iz leta 2012 (zadnjega leta pred uveljavitvijo ZPIZ-2) in številom upravičencev iz leta 2020, saj razlika približno zajame osebe, ki

od 1. 1. 2013 do danes invalidnine niso mogle uveljavljati. Leta 2012 je bilo upravičencev do invalidnine 56.163, junija 2020 pa po podatkih Zavoda 39.995. Ker število upravičencev zaradi več razlogov (rojstva, smrti, število ugotovitvenih odločb) vsako leto niha, je pri izračunu razlike uporabljeno število desetletnega povprečja števila uživalcev invalidnine od 2003 do 2012, ki znaša 55.306 oseb. Razlika med desetletnim povprečjem od 2003 do 2012 in številom uživalcev iz junija 2020 znaša 15.311 oseb. Če dobljeno število pomnožimo s povprečnim zneskom invalidnine, ki so ga osebe s telesno okvaro, ki je nastala zaradi poškodbe ali bolezni izven dela, prejele junija 2020 in ki znaša 51,95 evra, dobimo 795.406,45 evrov. Gre seveda za znesek na mesečni ravni, ki ga je za sredstva na letni ravni treba pomnožiti še s številom 12, s čimer dobimo 9.544.877,40 evrov. Sodeč po tem izračunu bi finančne posledice predlaganih sprememb na letni ravni znašale dobrih 9,5 milijona evrov.

Če v izračunu upoštevamo še gibanja števila prejemnikov invalidnine zadnjih pet let pred veljavnostjo ZPIZ-2, torej med 2008 (uživalcev invalidnine je bilo takrat 55.914) in 2012, dobimo petletno stopnjo rasti v višini približno 0,45 % oziroma 0,09 % na letni ravni. Ob predpostavki, da je bila takšna rast tudi v času ZPIZ-2, bi bilo leta 2020 število upravičencev do invalidnine 56.571. Razlika med tem številom in upravičenci v juniju 2020 tako znaša 16.576. Slednje število potencialnih upravičencev po sprejetju predlaganih sprememb, pomnoženo s povprečnim zneskom invalidnine za to kategorijo oseb v juniju 2020 (51,95 evra), ima na mesečni ravni za posledico 861.123,20 evrov izdatkov oziroma na letni ravni 10.333.478,40 evrov. Finančne posledice predlaganih sprememb bi ob upoštevanju rasti števila uživalcev invalidnine med leti 2008 in 2012 znašale približno 10,3 milijonov evrov.

Pri izračunu lahko upoštevamo tudi rast števila uživalcev invalidnine pri desetletnem povprečju od 2003 do 2012. Njihovo število se je od leta 2003 do 2012 zvišalo za 6,8 %, na letni ravni torej povprečno za 0,68 %¹¹. Leta 2012 je bilo število uživalcev invalidnine 56.163. Ob upoštevanju vsakoletne rasti števila upravičencev za 0,68 % bi njihovo število leta 2020 znašalo 59.290. Razlika med tem številom in številom upravičencev v juniju 2020 znaša 19.295. Če slednji rezultat vzamemo kot možno število potencialnih upravičencev, ki bi pravico do invalidnine prejeli po predlaganih spremembah, in število pomnožimo s povprečnim zneskom invalidnine v juniju 2020 za telesne okvare, ki so nastale zaradi bolezni ali poškodbe izven dela (51,95 evra), pridemo do zneska 1.002.375,25 evrov na mesečni oziroma 12.028.503 evre na letni ravni. Pri upoštevanju rasti števila uživalcev invalidnine med leti 2003 in 2012 bi finančne posledice predlaganih sprememb tako znašale približno 12 milijonov evrov. Pri tem je treba opozoriti, da je povprečna stopnja rasti števila uživalcev pokojnine med 2003 in 2012 tako visoka predvsem zaradi visoke rasti med 2003 in 2006¹². Takšen trend je po mnenju predlagatelja manj verjeten, saj zagotovo tudi vsi, ki po ZPIZ-2 do sedaj niso imeli pravice do nadomestila za telesno okvaro, za njo ne bodo na novo zaprosili.

Finančne posledice predlaganih sprememb je zaradi neznanega števila oseb, ki bi po predlaganih spremembah postale upravičene do izplačila invalidnine, torej mogoče oceniti na več načinov. Zaradi več različnih načinov ocene števila teh oseb je mogoče pri računanju finančnih posledic dobiti več rezultatov. Tako je pri upoštevanju razlike med številom upravičencev iz leta 2012 in števila upravičencev v

¹¹ Pri vseh zaokroževanjih se je pri decimalki 5 ali več zaokroževalo navzgor.

¹² Leta 2003 je bila stopnja rasti števila upravičencev 1,9 %, 2004 2,0 %, 2005 1,7 % in 2006 1,1 %.

juniju 2020 mogoče oceniti, da je število teh oseb 15.311, pri čemer finančne posledice na letni ravni znašajo približno 9,5 milijona evrov. Ob upoštevanju desetletne stopnje rasti upravičencev med 2003 in 2012 je teh oseb 19.295, pri čemer finančne posledice na letni ravni znašajo približno 12 milijonov evrov. Ob upoštevanju le petletne stopnje rasti števila upravičencev med 2008 in 2012 pa je teh oseb danes 16.576, kar bi pomenilo, da finančne posledice predlaganih sprememb na letni ravni znašajo 10,3 milijona evrov. Zagotovo je mogoče oceniti, da je 9,5 milijona evrov spodnja in 12 milijonov evrov zgornja meja finančnih posledic. Ob upoštevanju zadnjih trendov se zdi smiselno upoštevati srednje število, ki je tudi bližje spodnji kot pa zgornji meji, saj je blizu tudi razliki v izplačilih med letoma 2019 in 2012, ki znaša približno 9,2 milijona evrov. Predlagatelj zato ocenjuje, da finančne posledice predlaganih sprememb znašajo med 10 in 10,5 milijona evrov.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe dodatnih proračunskih sredstev.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Skladnost s pravnim redom Evropske unije

Zakon ni predmet usklajevanja s pravom Evropske unije.

5.2 Prikaz ureditve v državah članicah Evropske unije

Pri pripravi primerjalnopravne ureditve se je izkazalo, da v državah članicah Evropske unije ne poznajo takšnega prejemka, kot je v Sloveniji nadomestilo za telesno okvaro, zato so v nadaljevanju zgolj splošno predstavljeni prejemki, do katerih so lahko upravičeni invalidi in drugi zavarovanci s telesnimi okvarami.

Italija

V Italiji¹³ poznajo dve glavni kategoriji prejemkov iz sistema socialnega varstva za invalide. Prva kategorija so t. i. navadni invalidski prejemki (Assegno Ordinario di Invalidità; v nadaljnjem besedilu: AOI), ki so namenjeni delavcem, katerih delovna sposobnost je zmanjšana vsaj za tretjino, kot posledica fizičnih ali mentalnih obolenj. Druga kategorija je invalidska pokojnina, ki je namenjena osebam, ki so popolnoma in trajno nezmožne opravljati kakršnokoli delo. Obe kategoriji sta namenjeni zavarovancem, ki se znajdejo v težkem položaju in neugodnem ekonomskem položaju. Potencialni upravičenci morajo biti torej zavarovani pri pokojninskem skladu, pri čemer morajo biti zavarovani za možnost delnega ali popolnega zmanjšanja delovnih sposobnosti.

¹³ Ureditev v Republiki Italiji je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1116&langId=en&intPagId=4622> (20. 7. 2020).

Zavarovanci so do AOI torej upravičeni, če se jim delovna zmožnost zaradi duševne bolezni ali telesne okvare zmanjša za tretjino. Poleg tega morajo imeti plačanih vsaj 260 tednov prispevkov (pet let), od česar jih mora biti vsaj 156 (tri leta) plačanih v petih letih pred vložitvijo zahtevka. Upravičenci do AOI imajo navadno še vedno dovolj delovne sposobnosti, da nadaljujejo z delom. Pokojninski sklad upravičenost do AOI pri posamezniku preverja vsake tri leta z namenom spremljati zavarovančevo rehabilitacijo. Po treh podaljšanjih posameznik do AOI postane upravičen za nedoločen čas. Prejemek v primeru smrti ni prenosljiv na svojce. Ob upokojitvi se znesek iz AOI izplačuje v okviru pokojnine.

Poleg AOI so zavarovanci v Italiji lahko upravičeni do invalidske pokojnine, če je zaradi duševne bolezni ali telesne okvare njihova delovna sposobnost popolnoma in trajno zmanjšana. Pri tem mora imeti zavarovanec plačanih vsaj 260 tednov prispevkov (pet let), od česar jih mora biti vsaj 156 (tri leta) plačanih v petih letih pred vložitvijo zahtevka. Zavarovanec mora poleg tega prenehati z delovnimi aktivnostmi, njegovo ime ne sme biti na nobenem seznamu delavcev, prenehati mora njegovo članstvo v poklicnih organizacijah, odpovedati pa se mora tudi morebitnemu nadomestilu za brezposelnost oziroma drugim prejemkom, ki predstavljajo nadomestilo plače.

Nadomestil za telesno okvaro v Italiji ne poznajo.

Grčija

V Grčiji¹⁴ za invalide obstaja več različnih prejemkov, pri čemer prav tako ne poznajo nadomestila za telesno okvaro.

Prejemek za neinstitucionalno nego je namenjen zavarovancem in upokojencem, ki prejemajo invalidsko, starostno ali vdovsko pokojnino, ter njihovim družinskim članom, ki trpijo za posameznimi boleznimi, pod pogojem, da ne prejemajo socialnih prejemkov za popolno invalidnost. Upravičenci morajo imeti prepoznano vsaj 67 %-no invalidnost. Znesek prejemka je enak dvajsetim minimalnim dnevnim plačam za osnovno delo, v primeru, da gre za enojnega amputiranca, pa je ta upravičen do desetkratnika dnevne minimalne plače. Upravičenci so upravičeni tudi do dodatka za božič, veliko noč in poletne počitnice. Osebe, ki zaradi paraplegije prejemajo prejemke od katere druge organizacije, niso upravičene do tega prejemka.

Prejemek za popolno invalidnost je namenjen za prejemnike invalidske ali starostne pokojnine, ki so slepi, pri čemer potrebujejo nenehno spremstvo in podporo s strani tretje osebe. Za osebe, ki so bile prvič zavarovane pred 1. 1. 1993, je znesek prejemka za popolno invalidnost enak 50 % pokojnine, vendar ne več kakor 671,40 evra na mesec. Za osebe, ki so bile prvič zavarovane po 1. 1. 1993 in prejemajo invalidsko pokojnino, je znesek prejemka za popolno invalidnost enak 25 % bruto domačega proizvoda na osebo iz leta 1991, za osebe, ki so bile prvič zavarovane po 1. 1. 1993 in prejemajo starostno pokojnino, pa je znesek enak 50 % njihove pokojnine.

Nemčija

¹⁴ Ureditev v Helenski republiki je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=en&intPagId=4566> (26. 8. 2020).

V Nemčiji¹⁵ poznajo več različnih oblik prejemkov za osebe z zmanjšano delovno sposobnostjo oziroma invalide. Eden od teh je pokojnina za zmanjšano delovno sposobnost. Do nje so upravičeni vsi, ki na podlagi svojega zdravstvenega stanja ne morejo delati vsaj šest ur na dan (delna invalidnost) oziroma vsaj tri ure na dan (polna invalidnost). Upravičenci morajo izkazati, da so v pokojninsko blagajno plačali za vsaj 60 mesecev prispevkov (pet let), poleg tega pa tudi, da so plačali za tri leta prispevkov v zadnjih petih letih za obvezno zdravstveno zavarovanje. V izračunu teh obdobj se ne všteva obdobj bolniške, nezaposlenosti, šolanja ali starševskega dopusta. Za tiste, ki so doživeli delno telesno okvaro zaradi nesreče pri delu ali pa se jim je delovna sposobnost zmanjšala v manj kot šestih letih po konca šolanja, se zahtevano obdobje plačevanja prispevkov lahko zmanjša.

Možno je uveljavljati tudi pokojnino za delno invalidnost, kadar oseba ni sposobna delati vsaj šest ur na dan v svojem poklicu ali drugem zanje primernem poklicu. Do nje so upravičeni vsi, ki izpolnjujejo zgoraj navedene pogoje, rojeni pa so bili pred 2. januarjem 1961. Pri obeh prejemkih sicer obstaja limit. Če oseba vseeno prejema kakršnekoli dohodke iz dela, se ji lahko višina pokojnine delno ali popolnoma zmanjša.

Romunija

Invalidi v Romuniji¹⁶ prejmejo mesečno nadomestilo in mesečni komplementarni znesek. Mesečno nadomestilo znaša 350 RON¹⁷ (približno 72 evrov) za odraslega s posebno hudo obliko invalidnosti in 265 RON (55 evrov) za odraslega s hudo obliko invalidnosti. Mesečni komplementarni znesek znaša 150 RON (31 evrov) za odraslega s posebno hudo obliko invalidnosti, 110 RON (23 evrov) za odraslega s hudo obliko invalidnosti in 60 RON (12 evrov) za odraslega s srednjo stopnjo invalidnosti. Družina oziroma zakoniti zastopniki otroka s posebno hudo, hudo ali srednjo stopnjo invalidnosti prav tako prejmejo mesečni komplementarni znesek v višini 300 RON (62 evrov) za otroka s posebno hudo obliko invalidnosti, 175 RON (36 evrov) za otroka s hudo obliko invalidnosti in 60 RON (12 evrov) za otroka s srednjo stopnjo invalidnosti, vse dokler skrbijo za otroka. Nadomestila za telesno okvaro v Romuniji ne poznajo.

Nizozemska

Ko na Nizozemskem¹⁸ oseba postane nezmožna za delo, ki mora delodajalec plačevati 70 % dohodka, vendar največ dve leti. Nezaposlenim osebam določen znesek plačuje Delavska zavarovalna agencija (v nadaljnjem besedilu: UWV). Po 104 tednih bolezni oseba postane upravičena do prejemka za invalidnost (v nadaljnjem besedilu: WIA), ki je namenjen osebam, ki zaradi bolezni ali invalidnosti niso zmožni za delo oziroma se je njihov dohodek v določeni meri zmanjšal na 65 %

¹⁵ Ureditev v Zvezni republiki Nemčiji je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1111&langId=en&intPagId=4551> (31. 8. 2020).

¹⁶ Ureditev v Romuniji je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1126&langId=en&intPagId=4757> (26. 8. 2020).

¹⁷ RON je uradna oznaka za romunski leu. Zaradi lažjega sklanjanja v slovenščini se uporablja uradna oznaka.

¹⁸ Ureditev na Nizozemskem je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1122&langId=en&intPagId=4990> (31. 8. 2020).

ali manj prejšnjega dohodka. WIA vsebuje dve shemi. Prva je povratak na delo (v nadaljnjem besedilu: WGA), druga pa polni invalidski prejemek (v nadaljnjem besedilu: IVA). WGA je namenjena osebam, ki so začasno ali delno (35 %) nezmožni za delo, IVA pa je namenjena osebam, ki so popolnoma (vsaj 80 %) in trajno nezmožne za delo. Osebe, ki se jim je delovna zmožnost zmanjšala za manj kot 35 %, niso upravičene do prejemkov v sistemu WIA, temveč nadaljujejo delo na delovnem mestu z določenimi prilagoditvami. Če to ni mogoče, lahko delodajalec takšno osebo po dveh letih od nastanka telesne okvare odpusti, oseba pa je upravičena le do nadomestila za brezposelnost.

Obstaja tudi shema za mlajše od 18 let, ki niso zmožni za delo, omogoča pa jim fiksni mesečni prejemek, imenovan Wajong. Pogoj za pridobitev je legalno prebivališče na Nizozemskem in nezmožnost za delo ob 18. rojstnem dnevu zaradi bolezni ali poškodbe. Do Wajong prejemka so upravičene tudi osebe, ki živijo na Nizozemskem in so postale nezmožne za delo po 18., vendar pred 30. rojstnim dnevom, če so študirale vsaj šest mesecev v letu pred zmanjšanjem delovne zmožnosti.

Na Nizozemskem ne razlikujejo med telesnimi okvarami, ki so nastale zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, in telesnimi okvarami, ki so nastale izven dela. Za vse osebe se ocenjuje le njihova zmožnost za delo, nato pa zanje pride v poštev ena od shem iz sistema WIA.

Litva

V Litvi¹⁹ ločijo med poškodbami pri delu oziroma poklicnimi boleznimi in nezmožnostjo za delo iz drugih razlogov.

Za poškodbe pri delu in poklicne bolezni so osebe zavarovane po delodajalcu, možna pa je tudi prostovoljna vključitev v zavarovanje, medtem ko za nekatere kategorije oseb (študenti, vojaki...) prispevke plačuje država. Prejemki iz naslova poškodbe pri delu oziroma poklicne bolezni se lahko izplačujejo v primeru, ko pride do nesreče pri delu ali na poti do oziroma od dela. Do enkratnega izplačila za delovno nezmožnost so upravičene tiste osebe, ki izgubijo manj kot 30 % delovne zmožnosti, do periodičnega pa tiste osebe, ki izgubijo več kot 30 % delovne zmožnosti.

Druga vrsta prejemkov so pokojnine za delovno nezmožne osebe (invalidske pokojnine). Oseba je lahko prepoznana kot delovno nezmožna, če pristojna komisija ugotovi, da je oseba izgubila 75 % - 100 % delovne zmožnosti. Za upravičenost do pokojnine mora oseba kljub temu izkazati tudi določeno obdobje plačevanja prispevkov, ki se razlikuje glede na starost, v kateri je bila oseba prepoznana kot nezmožna za delo. Invalidske pokojnine so sestavljene iz dveh delov. Splošni del je enak za vse upravičence, posamezni pa se za vsakega posameznika razlikuje glede na dolžino obdobja plačevanja prispevkov. Obstaja tudi oblika invalidske pokojnine socialne pomoči, ki je namenjena osebam, ki niso zmožne za delo in niso upravičene do običajne invalidske pokojnine oziroma jim ta ne zagotavlja dovolj sredstev.

¹⁹ Ureditev v Republiki Litvi je povzeta po spletni strani Evropske komisije, URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1119&langId=en&intPagId=4664> (26. 8. 2020), URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1119&langId=en&intPagId=4665> (26. 8. 2020).

**6. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI
PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES**

Pri delu Državnega zbora in delovnih teles bo sodeloval državni svetnik Danijel Kastelic.

II. BESEDILO ČLENOV

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

1. člen

V Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17, 28/19 in 75/19) se v 403. členu drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, se pri pripravi izvedenskih mnenj iz osmega odstavka 181. člena tega zakona uporablja Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89). Po uveljavitvi predpisa iz prejšnjega odstavka, se pri pripravi izvedenskih mnenj iz osmega odstavka 181. člena uporablja veljavni seznam vrst in stopenj telesnih okvar.«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, lahko zavarovanci na podlagi Samoupravnega sporazuma o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89) pridobijo tudi pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., in 147. in 149. člena ZPIZ-1. Po uveljavitvi predpisa iz prvega odstavka tega člena, lahko zavarovanci pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., in 147. in 149. člena ZPIZ-1 pridobijo na podlagi veljavnega seznama vrst in stopenj telesnih okvar.«.

V četrtem odstavku se črta besedilo »zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni«.

2. člen

V 429. členu se v devetem odstavku za besedo »invalidov« vejica nadomesti s piko in črta besedilo »vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen.«.

KONČNA DOLOČBA

3. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Predlog zakona posega v 403. člen ZPIZ-2, in sicer v drugi odstavek, ki določa, da se do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, pri pripravi izvedenskih mnenj iz osmega odstavka 181. člena ZPIZ-2 uporablja Samoupravni sporazum. Pri tem v zakonu ni predvidena situacija, ko ustrezni predpisi (zakonska ureditev) še niso sprejeti, minister, pristojen za zdravje, in minister, pristojen za varstvo invalidov, pa v skladu s prvim odstavkom 403. člena ZPIZ-2 že sprejmeta akt, s katerim določita vrste in stopnje telesnih okvar. Iz postopka sprejemanja ZPIZ-2 je razvidno, da je bil prvi odstavek dodan po opozorilu Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora, da bi bilo treba v zakonu (ZPIZ-2) določiti rok, v katerem naj se pripravi podzakonski akt, ki bo urejal postopke v zvezi s pripravo izvedenskih mnenj.²⁰ Na tej točki je treba opozoriti, da prvi odstavek 403. člena ZPIZ-2 predvideva le, da naj se določijo vrste in stopnje telesnih okvar, ne pa tudi postopki v zvezi s pripravo izvedenskih mnenj. Tudi predlog Seznama telesnih okvar (EVA 2019-2711-0060), ki sicer še ni bil sprejet, kaže na dejstvo, da bodo v njem urejene le vrste in stopnje telesnih okvar.

Drugi in tretji odstavek 403. člena se izrecno naslanjata na Samoupravni sporazum, kar pomeni, da bi, ne glede na sprejetje novega seznama telesnih okvar, kakršen je v pripravi na Ministrstvu za zdravje, pravico do invalidnine upravičenci še vedno lahko pridobili le na podlagi Samoupravnega sporazuma. Sprejem novega seznama torej ne bi imel učinka na postopke glede priznavanja pravice do invalidnine. Predlagatelj zakona zato meni, da je smiselno drugi in tretji odstavek 403. člena dopolniti z varovalko, ki bo veljala vmesni čas - med sprejetjem novega akta navedenih ministrov, ki bo določil vrste in stopnje telesnih okvar, in sprejetjem ustrezne področne zakonodaje na področju varstva invalidov.

Tretji odstavek 403. člena določa, da do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, lahko zavarovanci na podlagi Samoupravnega sporazuma pridobijo tudi pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., in 147. in 149. člena ZPIZ-1, vendar le za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen. Odstavek bo odslej določal enako, vendar ne bo veljal le za tiste telesne okvare, ki so nastale kot posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. S tem bo navedeni člen odslej ponovno omogočil pravico do invalidnine tudi osebam, katerih telesna okvara je nastala izven dela. Predlog zakona pri tem ne predvideva prehodne določbe, čeprav bo veljal šele od uveljavitve naprej, saj bodo z novo zakonsko dikcijo do invalidnine upravičene tudi osebe, ki jim je telesna okvara (izven dela) nastala med 1. 1. 2013 in uveljavitvijo tega zakona. S tem se torej omogoča, da bodo imele vse osebe s telesno okvaro pravico do invalidnine. Skladno s petim odstavkom 403. člena ZPIZ-2 se bo invalidnina osebam, ki bodo po sprejetju predloga zakona vložile zahtevo za izplačilo invalidnine, izplačevala od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in največ za šest mesecev nazaj. Sprememba drugega in tretjega odstavka 403. člena ZPIZ-2 v zakon torej vnaša varovalko za vmesno obdobje, hkrati pa ponovno širi krog upravičencev pravice do invalidnine.

²⁰ Glej mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora o predlogu Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, EPA 730-VI, z dne 21. 11. 2012, str. 10.

Spreminja se tudi četrti odstavek 403. člena ZPIZ-2, ki določa, da invalidnina za telesno okvaro zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni za upravičence iz tretjega odstavka 403. člena ZPIZ-2 znaša od uveljavitve ZPIZ-2 toliko, kot je bila določena za zadnji mesec pred njegovo uveljavitvijo. Navedeni odstavek se torej navezuje na tretji odstavek 403. člena ZPIZ-2, ki pravico do invalidnine trenutno omogoča le osebam s telesno okvaro, ki je nastala kot posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Sprememba četrtega odstavka 403. člena ZPIZ-2 je zasnovana na način, da ne spreminja višine invalidnine, temveč le ponovno širi krog upravičencev na krog, ki ga je določal že ZPIZ-1.

K 2. členu

Deveti odstavek 429. člena ZPIZ-2 trenutno določa, da se, ne glede na prvi odstavek istega člena (ta določa, da z dnem uveljavitve ZPIZ-2 preneha veljati ZPIZ-1), določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1 uporabljajo do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen. Navedeni odstavek je še vedno aktualen, saj ustrezni predpisi s področja varstva invalidov niso bili sprejeti. Zakonodajalčeva želja, da invalidnino uredi izven sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je legitimna, a je njena izvedba povzročila neenakost, saj je nekaterim posameznikom (sicer za naprej) odvzela pravico do invalidnine, ne da bi bila ta urejena drugje. S predlogom zakona se 429. člen ZPIZ-2 spreminja na način, da se v prehodnem obdobju, t. j. do sprejema ustrezne zakonodaje s področja varstva invalidov, določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1 uporabljajo za vse osebe s telesnimi okvarami, ne glede na razlog njihovega nastanka.

K 3. členu

Končna določba predloga zakona določa, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Določba s tem ne odstopa od splošnega vacatio legis, kot ga določa Ustava Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

403. člen

(izvedenska mnenja o vrsti in stopnji telesne okvare)

(1) Vrste in stopnje telesnih okvar iz osmega odstavka 181. člena tega zakona določi minister, pristojen za zdravje, v sodelovanju z ministrom, pristojnim za varstvo invalidov, v roku dveh let po uveljavitvi tega zakona.

(2) Do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, se pri pripravi izvedenskih mnenj iz osmega odstavka 181. člena tega zakona uporablja Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89).

(3) Do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo uredili postopke ugotavljanja vrste in stopnje telesnih okvar, lahko zavarovanci na podlagi Samoupravnega sporazuma o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89) pridobijo tudi pravico do invalidnine v skladu z določbami 143. do 145., in 147. in 149. člena ZPIZ-1, vendar le za poškodbo pri delu ali poklicno bolezen.

(4) Invalidnina za telesno okvaro zaradi posledic poškodbe pri delu ali poklicne bolezni za upravičence iz prejšnjega odstavka znaša od uveljavitve tega zakona toliko, kot je bila določena za zadnji mesec pred uveljavitvijo tega zakona.

(5) Invalidnina se izplačuje od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in največ za šest mesecev nazaj.

(6) Izvedenska mnenja o vrsti in stopnji telesne okvare iz tretjega odstavka tega člena dajejo izvedenski organi Zavoda določeni s tem zakonom.

(7) Zavarovanec, ki je bil do nastanka telesne okvare pretežni del zavarovalne dobe zavarovan za ožji obseg pravic po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, nima pravice do invalidnine za telesno okvaro iz tretjega odstavka tega člena.

429. člen

(prenehanje veljavnosti zakonov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12 in 40/12 – ZUJF; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-1).

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati:

- 3. točka drugega odstavka 3. člena in tretja alineja 5. člena Zakona o usklajevanju transferov posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji

- (Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip (63/07 – popr.), 10/08 – ZVarDod, 71/08, 73/08, 98/09 – ZIUZGK);
- drugi odstavek 87. člena Zakona o policiji (Uradni list RS, št. 66/09 – uradno prečiščeno besedilo in 22/10);
 - drugi odstavek 260. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08 in 40/09);
 - 2., 3., 4., 5., 6., 15., 16., 17., 17.a in 18. člen Zakona o prispevkih za socialno varnost (Uradni list RS, št. 5/96, 18/96 – ZDavP, 34/96, 87/97, 3/98, 106/99 – ZPIZ-1, 81/00 – ZPSV-C, 97/01 – ZSDP, 97/01, 62/10 – odločba US), ki se nanašajo na prispevke za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
 - 64. člen Zakona o carinski službi (Uradni list RS, št. 103/04) in
 - 12.a poglavje ZISDU-2.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določbe 101., 102., 103. in 104. člena ZPIZ-1 uporabljajo do ureditve v zakonu, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov. Ne glede na prvi odstavek tega člena se do 30. aprila 2013 še naprej uporabljajo določbe 225. člena ZPIZ-1 v povezavi s šesto alinejo prvega odstavka 26. člena ZPIZ-1.

(4) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določba druge alineje tretjega odstavka 455. člena ZPIZ-1 uporablja do sklenitve mednarodnih sporazumov o socialnem zavarovanju z državami, nastalimi na območju nekdanje SFRJ.

(5) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določba prvega odstavka 117. člena ZPIZ-1 uporablja do vzpostavitve evidenčnega analitskega informacijskega sistema za visoko šolstvo v Republiki Sloveniji- eVŠ in Centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja – CEUVIZ za pridobivanje podatkov o statusu šolajočih. Če otrok, prejemnik družinske pokojnine, ne ravna v skladu s prvim odstavkom 117. člena ZPIZ-1, zavod začasno ustavi izplačevanje družinske pokojnine. Po predložitvi ustreznega potrdila zavod z izplačevanjem nadaljuje, pri čemer s prvim nakazilom izplača tudi zapadle neizplačane zneske.

(6) Z dnem uveljavitve tega zakona se ne glede na določbe 3. in 6. člena ZPSV in določbe ZZVZZ, tudi obvezni prispevki za zdravstveno zavarovanje, do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, plačujejo od osnove, določene v 144. členu tega zakona, pri čemer se ne uporablja četrti odstavek 144. člena tega zakona.

(7) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določbe 209. člena ZPIZ-1, razen sedmega odstavka 209. člena ZPIZ-1, uporabljajo do začetka uporabe 145. člena tega zakona.

(8) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določba tretjega in četrtega odstavka 208. člena ZPIZ-1 uporabljata do začetka uporabe četrtega odstavka 144. člena tega zakona.

(9) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določbe 143. do 149. člena ZPIZ-1, uporabljajo do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, vendar le za poškodbo pri delu in poklicno bolezen.

(10) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati drugi odstavek 56. člena Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (Uradni list RS, št. 110/02 in 114/06 – ZUTPG) v delu, ki se nanaša na prispevke za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter v delu, ki določa osnovo za plačevanje prispevkov za obvezne prispevke za zdravstveno zavarovanje in se ne glede na zakon, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje prispevki za obvezno zdravstveno zavarovanje do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, plačujejo od osnove, določene v četrtem odstavku 147. člena tega zakona.

(11) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati prvi odstavek 188. člena Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12) v delu, ki določa pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine in se namesto pogojev na podlagi prvega odstavka 36. člena v povezavi s prvim odstavkom 54. člena oziroma četrtem odstavkom 430. člena ali 402. členom ali 404. členom ZPIZ-1, od uveljavitve tega zakona štejejo pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine, določeni v četrtem in petem odstavku 27. člena tega zakona, v povezavi s 398. členom tega zakona.

(12) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati tretji odstavek 179. člena Zakona za uravnoteženje javnih financ (Uradni list RS, št. 40/12) v delu, ki določa izpolnitev minimalnih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine v skladu s predpisi, ki urejajo obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer se namesto teh pogojev, od uveljavitve tega zakona štejejo pogoji za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine v skladu z določbami tega zakona.

(13) Postopki za odpis, delni odpis, odlog in obročno odplačevanje prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki so bili začeti na podlagi določb 228. člena ZPIZ-1, se dokončajo po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona.

(14) Z dnem uveljavitve tega zakona se v prvem odstavku 74. člena Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 16/07 in 87/11) besedilo »prvega odstavka 226. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre in 79/10 – ZPKDPIZ) nadomesti z besedilom »zakona, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.«.

(15) Ne glede na prvi odstavek tega člena se določba drugega odstavka 15. člena ZPIZ-1 uporablja do začetka uporabe 16. člena tega zakona. Družbeniki, ki ob uveljavitvi tega zakona izpolnjujejo pogoje za zavarovanje po 16. členu tega zakona, morajo do 31. decembra 2013 uskladiti lastnost zavarovanca s 16. členom tega zakona. Zavod na podlagi podatkov zavoda za zdravstveno zavarovanje in poslovnega registra za osebe iz prejšnjega stavka, ki v roku iz prejšnjega stavka niso uskladile lastnosti zavarovanca, po uradni dolžnosti ugotovi lastnost zavarovanca od 1. januarja 2014 naprej.